

კორუფცია საარჩევნო პროცესში

ქარელი თეიმურაზ

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი,
პოლიტოლოგიის ინსტიტუტი

აბსტრაქტი. სტატიის შესავალ ნაწილში ახსნილია კვლევის მიზანი და ამოცანები. კვლევის მეთოდოლოგიად შერჩეულია ამ თემატიკაზე გამოქვეყნებული მონოგრაფიების და სამეცნიერო სტატიების შედარებითი თვისებრივი შესწავლა. საარჩევნო კორუფცია არის სოციალურ-ნეგატიური ფენომენი, რომელიც ამახინჯებს რეალურ პოლიტიკურ კონკურენციას და გულისხმობს საარჩევნო პროცესში, რეფერენდუმის მომზადებისა და ჩატარების დროს, სტატუსისა და ოფიციალური პოზიციის გამოყენებას, პირადი ან ჯგუფური ინტერესებისთვის სარგებლის და ბენეფიციების უკანონო მიღებას. აგრეთვე, ასეთი სარგებლით და ბენეფიციებით უზრუნველყოფის დაპირებას.

შესავალ ნაწილში ხაზგასმულია, რომ ჯერ არ არის ჩამოყალიბებული საყოველთაოდ მიღებული კონცეპტუალური აპარატი, რომელიც არჩევნებისა და საარჩევნო კამპანიის ფარგლებში ამა თუ იმ კორუფციულ ურთიერთობას დაახასიათებდა. მკვლევრებს არა აქვთ ერთიანი აზრი საარჩევნო ურთიერთობების სფეროში კორუფციის სახელწოდებაზე, მისი შინაარსის განსაზღვრებაზე, აგრეთვე, მის ნიშნებზე, სუბიექტებსა და არსებობის ფორმებზე. კორუფციას ნაწილობრივ ხელს უწყობს მართვის ბიუროკრატიული სისტემა. მას უკავშირებენ აგრეთვე კულტურის ორიენტაციის ტიპს (კოლექტივიზმს და ინდივიდუალიზმს)

სტატიის ძირითად ნაწილში გამოყოფილია საარჩევნო პროცესში კორუფციის ნიშნების გარკვეული კომბინაცია, რაც განასხვავებს მას სხვა ანალოგიურისგან. ეს ნიშნებია: არსებობის სფერო; სუბიექტების გარკვეული ჩამონათვალი; საარჩევნო პროცესის სუბიექტების მიერ მათი სტატუსის, სამსახურებრივი მდგომარეობის გამოყენება; ამ ტიპის კორუფციული ურთიერთობისთვის დამახასიათებელი მიზანი. სტატიაში აღწერილია ამ ტიპის კორუფციული სუბიექტების მიზნები.

ნაშრომში ჩატარებული ანალიზის დასკვნები ძირითადად ეყრდნობა ჟურნალისტურ საგამომიებო რეპორტაჟებს.

სტატიის დასკვნით ნაწილში ხაზგასმულია, რომ საარჩევნო პროცესში კორუფცია ხელს უშლის საქართველოს, როგორც განვითარებული სამოქალაქო საზოგადოების მქონე დემოკრატიულ, იურიდიულ სახელმწიფოდ ჩამოყალიბებას.

საკვანძო სიტყვები: კორუფცია საარჩევნო პროცესში, კორუფციის ნიშნები, კორუფციის სუბიექტები, კორუფციის მიზნები, მოსყიდვა.

შესავალი

კორუფცია ლათინურად გაფუჭებას ნიშნავს, ფართო გაგებით კი სახელმწიფო ძალაუფლების არადანიშნულებისამებრ გამოყენებას; კორუფცია ხელისუფლების

წარმომადგენლების მიერ არაკანონიერი პირადი სარგებლის მიღების მიზნით ქვევის სტანდარტების უარყოფაა. მას ნაწილობრივ ხელს უწყობს მართვის ბიუროკრატიული სისტემა. მასვე უკავშირებენ აგრეთვე კულტურის ორიენტაციის ტიპს (*კოლექტივიზმს და ინდივიდუალიზმს*). კორუფციის ტენდენციას ხელს უწყობს და აძლიერებს სახელმწიფოებრივ სტრუქტურებში ოჯახსა და შიდა ჯგუფისადმი კოლექტივისტური საზოგადოებისთვის დამახასიათებელი ლოიალობა. გაჩნდა ახალი ტერმინიც „ქართულ-ჯიგრული პონტი“, - ესე იგი ურთიერთობა, რომელიც ზოგჯერ შეიძლება კანონზე მაღლა დადგეს და ძალაუფლების გამოყენებით ამ ურთიერთობის ერთი მხარე მეორეს პირადი სარგებლის მიღებაში დაეხმაროს.

მეცნიერთა მეორე ნაწილის თვალსაზრისით კორუფციის ხელშემწყობია არა იმდენად კულტურული ფაქტორები, რამდენადაც სიღარიბე, გაუნათლებლობა და ცალკეულ მმართველთა სიხარბე. კორუფციის ტენდენციას ხშირად ეთიკასთან მიმართებით განიხილავენ. [სოციალურ და პოლიტიკურ ტერმინთა ლექსიკონი-ცნობარი (2004).]

კორუფცია იმითაც არის ფენომენალური მოვლენა, რომ დროის, პოლიტიკური, სოციალურ-ეკონომიკური პირობების ზეგავლენით, განიცდის ევოლუციას, აფართოებს თავისი გავლენის სფეროებს. კორუფცია არის ყველგანა, ყველგან შემღწევი და ძალზე შემგუებლურია. ის ნებისმიერ ნიშანს იყენებს, რომელსაც სახელმწიფო არ ან ვერ აკონტროლებს.

პოლიტიკური ხელისუფლება ყოველთვის განიცდის სხვადასხვა ჯგუფების ზემოქმედებას, რომლებიც თავისი ინტერესების შესაბამისად პოლიტიკური კურსის კორექტირებას ცდილობენ. (მუჯირი ალექსანდრე. 2002; როსტიაშვილი ქეთევან. 2007). სადღეისოდ ამგვარ ზეწოლას თვისებრივად სხვაგვარი ხასიათი და მასშტაბი აქვს: ასეთი ჯგუფები „თავისი“ კანდიდატების არჩევის ორგანიზებით მათი ინტერესების შესაბამის კურსს აყალიბებენ.

“საარჩევნო ბიულეტენი ტყვიაზე ძლიერია” – ეს სიტყვები ეკუთვნის

აბრაამ ლონკოლნს (1809 – 1865), აშშ მეთექვსმეტე პრეზიდენტს. ალექსის დე ტოქვილი დემოკრატიული და არისტოკრატიული მთავრობების შედარებისას, წერდა: „... მიმაჩნია, რომ საშინელებაა არა იმდენად ხელისუფლებაში მყოფი ადამიანების უზნეობა, რამდენადაც უზნეობა, რომელსაც ხელისუფლებისკენ მიჰყავხარ. დემოკრატიულ ქვეყნებში უბრალო მოქალაქეები ხედავენ, მათი გარემოდან გამოსული ადამიანი როგორ აღმოჩნდა მოკლე დროში ხელისუფლებაში და მდიდრდება; ეს იწვევს გაკვირვებას და აღძრავს მათში შურს; ისინი იწყებენ ძიებას, როგორ შეძლო მან, რომელიც ჯერ კიდევ მათი თანასწორი იყო, დღეს მათზე მმართველობის უფლების მოპოვება. ამ აღმასვლის მიწერა მის უნარსა ან პატიოსნებაზე - ძალზე უხერხულია, რადგან ეს ნიშნავს იმის აღიარებას, რომ თავად ნაკლებუნარიანი და ნაკლებ პატიოსანი ხარ. მაშინ მისი წარმატების ძირითადი მიზეზი მის მანკიერებებს მიეწერება და ხშირად ეს სიმართლეა. აი ასე ხდება ხელისუფლების და სიმდაბლის, მისი წარმატების და უღირსობის, სარგებლიანობის და უსინდისობის ცნებების საძაგელი შერწყმა“ (ალექსის დე ტოქვილი, 2011).

ფსონები არჩევნებზე ძალზე მაღალია. ამიტომ, დაინტერესებული სუბიექტები

ამა თუ იმ საარჩევნო კამპანიის მოსაგებად, არაფრის წინაშე უკან არ იხევენ. არჩევნებზე ნებისმიერ ფასად გამარჯვების აუცილებლობამ სხვადასხვაგვარი „ბინძური“ წინასაარჩევნო ტექნოლოგიები წარმოშვა, რომლებიც სხვადასხვა დონის არჩევნებზე აქტიურად გამოიყენება. ამ ტექნოლოგიების უმეტესობის გამოყენების საფუძველია მოსყიდვა, თავისი სტატუსის, სამსახურეობრივი მდგომარეობის უკანონო გამოყენება.

ამომრჩევლის, საარჩევნო კომისიის წევრის, მასმედიის წარმომადგენლის, ხელისუფლების წარმომადგენლის, საარჩევნო პროცესის სხვა სუბიექტების მოსყიდვა, როდესაც ამ უკანასკნელთ თავისი სტატუსის, სამსახურეობრივი მდგომარეობის უკანონო გამოყენების სანაცვლოდ ეძლევათ ფული, სხვა მატერიალური და არამატერიალური კეთილდღეობა, ეს სხვა არაფერია თუ არა კორუფცია, ოღონდ კორუფცია განსაკუთრებულ სფეროში - საარჩევნო პროცესის სფეროში.

ამავდროულად, ჯერ კიდევ არ არის ჩამოყალიბებული საყოველთაოდ მიღებული ცნებითი აპარატი, რომელიც ამა თუ იმ კორუფციულ ურთიერთობას დაახასიათებდა არჩევნების და საარჩევნო კამპანიების ფარგლებში. მკვლევრებს შორის არ არსებობს თანხმობა საარჩევნო ურთიერთობების სფეროში კორუფციის სახელწოდების, შინაარსის განსაზღვრის, ასევე მისი ნიშნების, სუბიექტების და არსებობის ფორმებზე.

საარჩევნო პროცესის სფეროში კორუფციის აღსანიშნავად ავტორები იყენებენ ტერმინებს: „ელექტორალური კორუფცია“, საარჩევნო კორუფცია“, „კორუფცია საარჩევნო პროცესში“, „პოლიტიკური კორუფცია“. ვფიქრობთ, საარჩევნო პროცესის პირობებში კორუფციული გამოვლინებების მთელ სპექტრს მოიცავს ტერმინი „კორუფცია საარჩევნო პროცესში“. ტერმინის - „ელექტორატი“ - ეტიმოლოგია, რაც ნიშნავს „elector“ - ამომრჩეველს, არ იძლევა საშუალებას არჩევნების ჩატარების პერიოდში და მასთან დაკავშირებით წარმოშობილი კორუფციული ურთიერთობების ერთობლიობას „ელექტორალური კორუფცია“ ეწოდოს. ელექტორატი (ა) ფართო მნიშვნელობით ყველა ის ადამიანია, რომელიც ფლობს საარჩევნო უფლებას და შეუძლია მონაწილეობდეს ამა თუ იმ დონის და ტიპის არჩევნებში. (ბ) ამომრჩეველთა ის ნაწილია, რომელიც, ჩვეულებრივ, ხმას აძლევს ამა თუ იმ პარტიას, ორგანიზაციას, მის წარმომადგენლებს ან რომელიმე დამოუკიდებელ კანდიდატს (სოციალურ და პოლიტიკურ ტერმინთა ლექსიკონი-ცნობარი, 77). ამდენად, ელექტორალური კორუფცია - ამომრჩევლების მოსყიდვა, ე.ი. ის საარჩევნო პროცესში კორუფციის სახესხვაობაა. კორუფცია საარჩევნო პროცესში სოციალურ-ნეგატიური მოვლენაა, რომელიც ამახინჯებს რეალურ პოლიტიკურ კონკურენციას. ის გულისხმობს საარჩევნო პროცესში პირადი ან ჯგუფური ინტერესებისთვის სუბიექტების მიერ თავისი სტატუსის, სამსახურეობრივი მდგომარეობის გამოყენებას, სარგებლის და ბენეფიციების მართლსაწინააღმდეგო მიღებას, აგრეთვე ასეთი სარგებლით და ბენეფიციებით უზრუნველყოფის დაპირებას არჩევნების, რეფერენდუმების მომზადებისა და ჩატარებისას.

კორუფციას საარჩევნო პროცესში ახასიათებს ნიშნების გარკვეული ერთობლიობა, რაც მას სხვა მსგავსი მოვლენებისგან განასხვავებს. სამწუხაროდ, ეს

ფენომენი, კორუფცია საარჩევო პროცესში, როგორც კორუფციის დამოუკიდებელი ფორმა, სამეცნიერო-სამართლებრივ და პოლიტოლოგიურ ლიტერატურაში პრაქტიკულად არ არის დამუშავებული. ვფიქრობთ, კორუფციას საარჩევნო პროცესში, ახასიათებს ნიშანთა შემდეგი ერთობლიობა: არსებობის სფერო; სუბიექტების გარკვეული ჩამონათვალი; საარჩევნო პროცესის სუბიექტების მიერ თავისი სტატუსის, სამსახურეობრივი მდგომარეობის გამოყენება; კორუფციული ურთიერთობების მოცემული სახეობისთვის დამახასიათებელი მიზანი. თითოეულ ამ ნიშანზე მოკლედ შეიძლება ითქვას შემდეგი.

კორუფციის არსებობის სფერო და სუბიექტები საარჩევნო პროცესში

კორუფციის მოცემული სახეობის არსებობის სფეროა უშუალოდ საარჩევნო პროცესი როგორც მისი ვიწრო, ასევე ფართო გაგებით.

განსაკუთრებით რთულია საარჩევნო პროცესში კორუფციის სუბიექტების წრის განსაზღვრა. რაკილა კორუფციის ჩვენს მიერ საკვლევი სახეობა არსებობს საარჩევნო პროცესში, ამდენად, სავარაუდოა, რომ მისი სუბიექტები საარჩევნო პროცესის სუბიექტებია. თუმცა ამ სუბიექტების ამომწურავი ჩამონათვალი არ არის არც არჩევნების შესახებ მოქმედ კანონმდებლობაში, არც სამეცნიერო-სამართლებრივ ლიტერატურაში.

საარჩევნო პროცესში კორუფციის სუბიექტებს მიეკუთვნებიან *მოქალაქეები*. როგორც წესი, სუბიექტების ეს კატეგორია კორუფციულ ურთიერთობებში ერთვება საარჩევნო პროცესის სფეროში ამომრჩევლების, კანდიდატების, თანამდებობის პირების და ა.შ. სახით. საარჩევნო პროცესში კორუფციის სუბიექტების სხვა ჯგუფს შეადგენენ *ამომრჩევლები* - აქტიური საარჩევნო უფლების მქონე მოქალაქეები. მოსყიდვის კორუფციულ ურთიერთობებში ისინი, იყენებენ რა თავის სტატუსს - არჩევანის უფლებას, - პასიური მოსყიდვის მხარეს შეადგენენ, მატერიალური და არამატერიალური ხასიათის სარგებლის მისაღებად. თუმცა, ისიც უნდა ითქვას, რომ კორუფციული ურთიერთობების სუბიექტებისადმი ამომრჩევლების მიკუთვნებას ზოგიერთი მკვლევარი არ იზიარებს.

ამომრჩევლების მოსყიდვა - გარიგების ფორმით კორუფციული ურთიერთობების კლასიკური მაგალითია, სადაც პასიური მოსყიდვის მხარეა ამომრჩეველი, აქტიური მოსყიდვის მხარე კი - მომსყიდველი (პირადად კანდიდატი, კანდიდატის წარმომადგენელი, სხვა პირი). ამომრჩევლების მოსყიდვის კორუფციულ ურთიერთობებში ამომრჩეველი იყენებს თავის სტატუსს, ხმის მიცემის თავის უფლებას, რაც საქართველოს კონსტიტუციით აქვს ბოძებული (რის საფუძველზეც ამომრჩეველს, რომელიც ამომრჩევლების სიაშია შეყვანილი, ბიულეტენი საკუთრივ საარჩევნო უბანზე გადაეცემა), მატერიალური ან არამატერიალური ხასიათის სარგებლის მიღების სანაცვლოდ.

საარჩევნო პროცესში კორუფციის ყველაზე აქტიური სუბიექტები არიან კანდიდატები - კანონით დადგენილი წესით წამოყენებული პირები ან სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოს ან ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოში წევრობის არჩევნების საშუალებით თანამდებობის დაკავების პრეტენდენტები ანდა შესაბამისი საარჩევნო კომისიის მიერ დარეგისტრირებული კანდიდატები. სწორედ ეს

კანდიდატები არჩევნების პროცესში უამრავ კორუფციულ ურთიერთობებში შედიან როგორც აქტიური, ასევე პასიური მოსყიდვის მხარედ. საკმაოდ ხშირად კანდიდატები, რომლებიც სახელმწიფო და მუნიციპალურ თანამდებობებს იკავებენ, სახელმწიფო ან მუნიციპალურ სამსახურში არიან, თავისი თანამდებობრივი მდგომარეობის უპირატესობებს იყენებენ თავისი თავის ასარჩევად ან ხელს უწყობენ სხვა პირების არჩევას (მაგალითად, „ლოკომოტივის“ ტექნოლოგია, როდესაც თანამდებობის პირი კანდიდატების სიას სათავეში უდგება და საარჩევნო თანამდებობაზე მუშაობის მიზანი კი არც აქვს, ელექტორატის მიზიდვის მიზნით საარჩევნო კამპანიის მიმდინარეობისას თანამდებობრივი მდგომარეობის უპირატესობებს აქტიურად იყენებს).

კორუფციის სუბიექტები, რომელთა პოლიტიკური ძალა სულ უფრო მეტად იზრდება - *საარჩევნო გაერთიანებებია*. მოქმედი კანონმდებლობის თანახმად [1], საარჩევნო გაერთიანებაა - პოლიტიკური პარტია, რომელსაც კანონით არჩევნებში მონაწილეობის უფლება აქვს, სადღესოდ სულ უფრო ხშირად ჩნდება ინფორმაცია იმაზე, რომ ესა თუ ის პარტია „ყიდის“ გამსვლელ ადგილებს სიებში ამა თუ იმ დონის არჩევნებზე.

განსახილველ სფეროში კორუფციის სუბიექტებს უნდა მივაკუთვნოთ *ნდობით აღჭურვილი პირები და კანდიდატების და საარჩევნო გაერთიანებების უფლებამოსილი წარმომადგენლები*, რადგან კანდიდატების სახელით გამოსვლის უფლება მხოლოდ და მხოლოდ მათ უფლებამოსილ წარმომადგენლებს, ნდობით აღჭურვილ პირებს აქვთ, კანდიდატების სიის შემადგენლობაში კანდიდატების წამოყენებისას კი აგრეთვე იმ საარჩევნო გაერთიანების უფლებამოსილ წარმომადგენლებს, რომლებმაც ეს სია წარადგინეს. ეს სუბიექტები კორუფციულ ურთიერთობებში აქტიური და პასიური მოსყიდვის სახით შედიან იმ კანდიდატის ინტერესებისთვის, ვისი ნდობით აღჭურვილი პირი, უფლებამოსილი წარმომადგენლები არიან ან პირიქით, მისი ინტერესების საწინააღმდეგოდ კი.

კორუფციის სუბიექტებს უნდა მივაკუთვნოთ *დამკვირვებლებიც*. დამკვირვებელი - საქართველოს მოქალაქეა, უფლებამოსილია განახორციელოს დაკვირვება ხმის მიცემის ჩატარებაზე, ხმების დათვლაზე და კომისიის სხვა საქმიანობაზე ხმის მიცემის, მისი შედეგების დადგენის, არჩევნების, რეფერენდუმის შედეგების განსაზღვრის პერიოდში, მათ შორის კომისიის საქმიანობაზეც ხმის მიცემის შედეგების დადგენის და არჩევნების, რეფერენდუმის შედეგების სისწორის შემოწმებისას. პრაქტიკაში საკმაოდ გავრცელებულია დამკვირვებლების მოსყიდვა საარჩევნო დოკუმენტების ფალსიფიკაციის, ხმის მიცემის შედეგების გაყალბების ფაქტების გახმაურების თავიდან აცილების მიზნით.

საარჩევნო პროცესში კორუფციის სუბიექტების განსაკუთრებულ ჯგუფს შეადგენენ *საარჩევნო კომისიები და გადაწყვეტი ხმის უფლების მქონე მათი წევრები*. კანონით დადგენილი წესებით და ვადებით ფორმირებული სხვადასხვა დონის - კოლეგიალური ორგანოების საარჩევნო კომისიების წევრები არჩევნების მომზადების და ჩატარების ორგანიზებას უზრუნველყოფენ. საარჩევნო პროცესის სუბიექტებისთვის პრინციპულად მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილებების მიმღები

საარჩევნო კომისიის გადამწყვეტი ხმის უფლების მქონე წევრები რეგისტრაციაში ატარებენ კანდიდატებს, კანდიდატების სიებს ან უარს ეუბნებიან რეგისტრაციაზე, ახორციელებენ კონტროლს საარჩევნო უფლებების დაცვაზე, აორგანიზებენ საარჩევნო უბანზე ხმის მიცემას არჩევნების დღეს და ა.შ.

ამრიგად, საარჩევნო კამპანიის ამა თუ იმ ეტაპზე არჩევნების საბოლოო შედეგები დიდწილად არის დამოკიდებული საარჩევნო კომისიების მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებებზე. სწორედ ამიტომ დაინტერესებული სუბიექტები წინასწარ ცდილობენ საარჩევნო კომისიების ფორმირების პროცესზე ზეგავლენას, ცდილობენ წინასწარ, საარჩევნო კამპანიის დაწყებამდე არაფორმალური ურთიერთობების დამყარებას საარჩევნო კომისიების გადამწყვეტი ხმის უფლების მქონე წევრებთან, დაფუძნებულს მეგობრობაზე ან მოსყიდვაზე მისი ყველა გამოვლინებით.

ასევე, საარჩევნო პროცესში კორუფციის სუბიექტებს უნდა მიეკუთვნოს *სათათბირო ხმის უფლების მქონე საარჩევნო კომისიის წევრებიც*. იმის მიუხედავად, რომ მათ მონაწილეობას საარჩევნო კომისიების მუშაობაში საკონსულტაციო ხასიათი აქვთ, მაინც ასეთი სუბიექტები არცთუ იშვიათად იყენებენ არჩევნების შესახებ კანონმდებლობით მათთვის მინიჭებულ უფლებამოსილებას კონკურენტების ინტერესებისთვის გასამრჯელოს ფასად. ასეთია, მაგალითად, კონკურენტი-კანდიდატის მიერ საარჩევნო კომისიების სხდომებზე უმოქმედობისთვის გადახდა, სადაც იმ კანდიდატის რეგისტრაციის შესახებ წყდება საკითხი, რომლის მიერაც არის დანიშნული საარჩევნო კომისიის ეს წევრი სათათბირო ხმის უფლებით.

ალბათ, საარჩევნო პროცესში კორუფციის სუბიექტების ერთ-ერთი ყველაზე მრავალრიცხოვანი ჯგუფია *მასმედია და მათი წარმომადგენლები*. სწორედ მათ აკისრებს საარჩევნო კანონმდებლობა არჩევნების საინფორმაციო უზრუნველყოფის ვალდებულებას, ამგვარი უზრუნველყოფისთვის წაყენებული მოთხოვნების შესაბამისად. თუმცა პრაქტიკაში, მხოლოდ საინფორმაციო მასალების შინაარსიდან გამომდინარე თუ შეიძლება უმეცდომოდ გაირკვეს, ვის ემხრობა ესა თუ ის მასმედია.

საარჩევნო პროცესში კორუფციის სუბიექტებს უნდა მიეკუთვნოს ასევე *პირები, რომლებსაც უკავიათ სახელმწიფო და არჩევითი მუნიციპალური თანამდებობები, ან იმყოფებიან სახელმწიფო ან მუნიციპალურ სამსახურში, ან წარმოადგენენ ორგანიზაციების მართვის ორგანოების წევრებს* მიუხედავად საკუთრების ფორმისა (იმ ორგანიზაციებში, რომლის მართვის უმაღლესი ორგანოა კრება, - ეს პირები ორგანოების წევრები, ამ ორგანიზაციების ხელმძღვანელები არიან), ან ასეთი ორგანიზაციების მოხელეები.

საარჩევნო პროცესში კორუფციის სუბიექტებს ის *პირებიც* უნდა მიეკუთვნოს, რომლებიც *საარჩევნო პროცესის სხვა სუბიექტებს აძლევენ როგორც მატერიალური, ასევე არამატერიალური ხასიათის სარგებელს* ან პირები, რომლებიც „ვაჭრობენ გავლენით“. ამ შემთხვევაში პირი, რომელსაც სხვა პირებზე რეალური ან სავარაუდო გავლენა აქვს, ამ გავლენით ვაჭრობს იმ პირებისგან მატერიალური სარგებლის მიღების სანაცვლოდ, რომლებიც ასეთ გავლენას საჭიროებენ. საარჩევნო პროცესში კორუფციის სუბიექტების ეს ჯგუფი ყველაზე მრავალრიცხოვანია, რადგან აქტიური მოსყიდვის სუბიექტს შეიძლება ზემოთ ჩამოთვლილი სუბიექტებიდან ნებისმიერი

წარმოადგენდეს, აგრეთვე საზღვარგარეთის მოქალაქეები და ორგანიზაციებიც.

კორუფცია საარჩევნო პროცესში ხასიათდება მისი სუბიექტების მიერ საკუთარი სტატუსის, სამსახურეობრივი მდგომარეობის გამოყენებით. მაგალითად, სტატუსის გამოყენება ახასიათებს ამომრჩევლებს, კანდიდატებს, მათ ნდობით აღჭურვილ პირებს და უფლებამოსილ წარმომადგენლებს, დამკვირვებლებს. სამსახურეობრივი მდგომარეობის გამოყენება კი ახასიათებს იმ პირებს, რომლებსაც სახელმწიფო ან არჩევითი მუნიციპალური თანამდებობები უკავიათ, ან სახელმწიფო ან მუნიციპალურ სამსახურში იმყოფებიან, ან ორგანიზაციების მართვის ორგანოების წევრებს წარმოადგენენ, მიუხედავად საკუთრების ფორმისა, ან არიან ასეთი ორგანიზაციების მოხელეები, მასმედიის წარმომადგენლები.

კორუფციის მიზანი საარჩევნო პროცესში

საარჩევნო პროცესში კორუფციის, ისევე როგორც ზოგადად კორუფციის, მიზანია, მატერიალური და არამატერიალური ხასიათის სარგებლის მოპოვება. ამასთან საარჩევნო პროცესში კორუფციის სხვადასხვა ჯგუფებს ახასიათებთ სარგებლის მიღებისა და სხვადასხვაგვარი ბენეფიციების მიღებისკენ სწრაფვა. მაგალითად, *კანდიდატი* მიზნად ისახავს არჩევნებზე გამარჯვებას (თუმცა დღეს გამოიყენება კანდიდატების რეგისტრაციის პრაქტიკა, რომელიც მიზნად ისახავს არა არჩევას, არამედ „თავისი“ კანდიდატის ძირითადი კონკურენტის კომპრომეტირებას). *საფინანსო ჯგუფების და ორგანიზებული დანაშაულების წარმომადგენლები*, ამა თუ იმ კანდიდატის, საარჩევნო გაერთიანების წინასაარჩევნო კამპანიის დაფინანსებისას, მისგან მოელიან ხელისუფლებაში მოსვლის შემთხვევაში გარიგების შესრულებას ან უბრალოდ სამომავლოდ მხარდაჭერას. *ამომრჩევლები*, როგორც მოსყიდვის სუბიექტები მიზნად ისახავენ მატერიალური ხასიათის სარგებლის მიღებას აქ და ახლა, ალბათ იმ ვარაუდით, რომ მიღებული ფული, პროდუქტების პაკეტი და ა.შ. - ის მცირეოდენი რამაა, რის მიღებასაც ისინი რეალურად შეძლებენ თავიანთი საარჩევნო უფლების გამოყენებით, სამომავლოდ მდგომარეობის გაუმჯობესების თაობაზე კანდიდატების ან პარტიების დაპირებებისგან განსხვავებით.

დასკვნა

კორუფცია საარჩევნო პროცესში - მოვლენაა, რომელიც ჩვენს მეცნიერებაში ჯერჯერობით არასაკმარისად არის შესწავლილი. ამასთან საარჩევნო პროცესში კორუფციის მოცემული სახეობის არსებობის და ფართოდ გავრცელების შედეგები ხელს უშლის საქართველოს როგორც დემოკრატიული, განვითარებული სამოქალაქო საზოგადოების მქონე სამართლებრივი სახელმწიფოს ჩამოყალიბებას. არ არსებობს კორუფციასთან, მათ შორის საარჩევნო პროცესში კორუფციასთან, ბრძოლის ერთადერთი სწორი გზა, განსხვავებული კულტურიდან შეტანილი ღირებულებების და სტანდარტების დანერგვა უშედეგოდ მთავრდება, ამიტომ კორუმპირებული კულტურის დახმარება ნიშნავს კორუფციასთან ბრძოლას კულტურული წესების გათვალისწინებით.

ლიტერატურა:

ალექსის დე ტოკვილი: დემოკრატია ამერიკაში. (2011). ფრანგულიდან თარგმნა: პროფ. დოდო ლაბუჩიძე-ხოფერიამ. გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტი. ფილოსოფიის და სოციალური მეცნიერების კვლევითი ინსტიტუტი. თბილისი: გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტის გამომცემლობა. წიგნი პირველი, ნაწილი მეორე, თავი მეხუთე. – გვ. 175-176

იაკობიძე, დავით. (2018). ფარული მითვისება და ქურდული სუბკულტურა. (ეკონომიკურ-ანთროპოლოგიური ნარკვევი). გამ-ბა „იურისტების სამყარო“. თბილისი.

მუჯირი, ალექსანდრე. (2002). კორუფცია და სახელმწიფო ხელისუფლება. „გამომცემლობა სამშობლო“, თბილისი.

როსტიაშვილი, ქეთევან. (2007). პოლიტიკური კორუფცია მსოფლიოს კონტინენტებზე. თბილისი.

საქართველოს ორგანული კანონი. საქართველოს საარჩევნო კოდექსი. კონსოლიდირებული ვერსია (საბოლოო) - <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/1557168?publication=65> ნანახია 25.01.2021

საქართველოს კანონი საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/33550?publication=75> ნანახია 25.01.2021

ISFED. სახელმწიფო რესურსები მმართველი პარტიის სამსახურში: ამომრჩევლების მოსყიდვის და უკანონო მობილიზების აპრობირებული მეთოდები საქართველოში (2022). <https://isfed.ge/geo/angarishebi/sakhelmtsifo-resursebi-mmartveli-partiis-samsakhurshi-amomrchevlis-moskidvisa-da-ukanono-mobilizebis-aprobirebuli-metodebi-saqartveloshi> ნანახია 17.12.2022.

სიჭინავა, დავით. (2014). საქართველოს მოსახლეობის ელექტორალური ქცევის გეოგრაფიული თავისებურებები (2018-2014 წლების არჩევნების მაგალითზე). სადისერტაციო ნაშრომი. თბილისი: ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. http://press.tsu.ge/data/image_db_innova/socialur_politikuri/davit_sichinava.pdf ნანახია 17.12.2022.

სოციალურ და პოლიტიკურ ტერმინთა ლექსიკონი-ცნობარი. (2004). თბილისი: გამ-ბა „ლოგოს პრესი“. <http://css.ge/?p=828&lang=ka> ნანახია 17.12.2022.

„TI საქართველოს“ საზოგადოებრივი აზრის კვლევა საქართველოში კორუფციის შესახებ. <https://civil.ge/ka/archives/355142> ნანახია 25.01.2021.

CORRUPTION IN THE ELECTION PROCESS

Kareli Teimuraz

Ilia State University Institute of Political Science

Abstract

The purpose and tasks of the research are explained in the introductory part of the article. The comparative qualitative study of monographs and scientific articles published on this topic is selected as the research methodology. Electoral corruption is a socio-negative phenomenon that distorts real political competition and involves the use of status and official position during the election process, the preparation and holding of the referendum, and the illegal receipt of benefits for personal or group interests. Also, the promise of providing such benefits and benefits.

In the introductory part of the article, it is emphasized that a generally accepted conceptual apparatus has not yet been established, which would characterize any corrupt

relationship within the framework of the elections and election campaign. Researchers do not have a unified opinion about the corruption in the field of electoral relations, on the definition of its content, as well as on its signs, subjects, and forms of existence. Corruption is partly facilitated by a bureaucratic system of governance. It is also associated with the type of cultural orientation (collectivism and individualism).

In the main part of the article, a certain combination of signs of corruption in the electoral process is revealed, which distinguishes it from other similar ones. These signs are the sphere of existence; a certain list of entities; the use of their status, and the official position by the subjects of the election process; a goal characteristic of this type of corrupt relationship. The article describes the goals of this type of corrupt entity.

In the final part of the article, it is emphasized that corruption in the election process prevents the establishment of Georgia as a democratic, legal state with a developed civil society.

Keywords: *corruption in the election process, signs of corruption, subjects of corruption, goals of corruption, bribery.*